

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Responsa Moralia In Causis Justitiæ Commutativæ De Restitutione & Contractibus

Heislinger, Anton

Ingolstadij, 1726

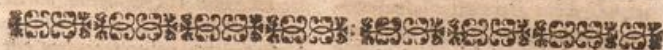
Casus VIII. De Obligatione reparandi damni à me dati, quia hoc etiam ab aliis prævidi inferendum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40194

§. ultimo, juncta lege, quod *Nerva*.
32. ff. de deposito.

Ex his Abbas, Gomez, Azor, Lefsius, Laym. Vivianus, Gonzal. Wagnereck, Illfung, & alii apud P. Schmalzgrueber citati jure merito defendunt, depositæ rei damnum si apud depositarium perit, ab hoc tunc solum præstandum esse, quando hujus dolo vel culpa lata, non verò si levi aut levissima contigerit: uti de dolo habetur §. *preterea*. 3. *Instit.* quibus modis re contrahatur obligatio, & *Le. depositum* 1. §. *In conducto*: 10. & §. *finali*. ff. de deposito, ex culpa lata autem oritur obligatio, quia hæc in contractibus dolo comparatur in lege quod *Nerva*: 32.

ff. de deposito. Eadem culpa lata in *Lege magna* 226. ff. de *V. S.* vocatur dolus præsumptus. Ex omnibus his Clericus noster Ratisbonensis facile colligere poterit, obligationem, quam ad reparandam jacturam deperditi calicis contraxit. Consulenda etenim ipsi erit sua conscientia, & videndum an culpam Theologicè mortalem aut venialem, vel merè juridicam commiserit: quod si in foro externo ob commissam culpam latam merè juridicam ad restitutionem condemnatus fuerit, eundem etiam in conscientia obligatum fore, decidimus; uti etiam si mortalem non autem si venialem tantum culpam contraxerit.

C A S U S VIII.

De obligatione reparandi damni à me dati,
quia hoc etiam ab aliis prævidi
inferendum.

Sulpitius se accusat in confessionali, quod cum certo Principi famularetur, sæpissimè comestibilia aliqua consumpserit. Quia judicaverat, illa ab aliis servis suis, si hos non prævenit, absumenda. 2do. Quod in ultimo bello absconditum à quodam agricola frumentum furatus fuerit, quia prævidebat, illud à supervenientibus hostibus diripiendum. 3to. Quod etiam semel fata alterius malitiosè destruxerit.

Q. 1. Utrum Sulpitius in primo casu ob allatam ibidem circumstantiam à restitutione deobligatus fuerit?

Q. 2. Utrum in secundo?

Q. 3. An solum restituere teneatur valorem factorum? vel quem hæc non destructa suo tempore habitura fuissent?

SYNOPSIS.

§. I.

Resolvitur primum quæsitum.

Utrum Sulpitius in primo casu ob allatam ibidem circumstantiam à restitutione deobligatus fuerit?

1. D ammum injustè alteri illatum singuli, qui ad illum concurrerunt reparare debent.	3. Damnum ab aliquo injustè datum reparari debet, licet istud etiam ab aliis fuisset illatum.
2. Nec non omne damnum inde emergens; Et lucrum cessans.	4. Non enim ex hoc communem suum valorem ejusmodi res amisit.

§. II.

Resolvitur secundum quæsitum.

Utrum in secundo?

5. S i periculum avehendi ab hostibus frumenti est tantummodo remotum, & tempore belli ordinarium, res absconditæ eundem cum aliis similibus valorem retinent.	quaquam totus ejusdem valor extra istas circumstantias habitus restitui debet.
6. V arie circumstantiæ, in quibus ablatio frumenti ab hostibus aliàs avehendi fieri poterat, afferuntur.	8. O ppositum tamen tenendum erit, si hoc periculum erat occultum, & non publicè notum.
7. S i palam constabat, proximis diebus frumentum ab hostibus avehendum, & hoc tunc absumptum vel destructum fuerit, nec alio modo asservari potuerit: Ne-	9. & 10. S atisfit fundamentis contrariis.
	11. I dem præterea frumentum: aut valor illius, & quidem major illo, quem habebat, tempore, quo omnibus constabat adventus hostium restituendi erunt, si frumentum tunc non fuerit consumptum.

§. III.

Resolvitur tertium quæsitum.

An solum restituere teneatur valorem satorum, vel quem hæc non destructa suo tempore habitura fuissent?

12. 13. 14. 15. 16. A fferuntur rationes volentium restituendum esse	valorem destructæ rei, quem non destructa fuisset postea habitura. Inju-

17. Injustus destructor non solum ad valorem rei corrupte, sed etiam ad damnum inde secutum obligatur, quod subinde adest subinde non.
18. Solus valor, quem tempore destructionis res habuit, est restituendus.
19. Et præter hunc damnum extrinsecum: ac lucrum cessans, si que exinde damnificatio evenerunt.
20. 21. Solvuntur objectiones.
22. Et Respondetur rationibus contrarium suadentibus, ac n. 12.
23. Sc. 14. Sc. propositis Sc.

S. I.

Resolvitur primum quaesitum.

Utrum Sulpitius in primo casu ob allatam ibidem circumstantiam à restitutione deobligatus fuerit.

1. Supponimus tanquam principium omnibus notum: singulos, qui damnum injustè inferunt, rem alterius deteriorando, aut destruendo esse obligatos ad restitutionem totius damni tali ratione illati, antea prævisi, & non merè per accidens ex injusta deterioratione &c. alterius rei resultantis.
2. Secundò æquè certum videri, quòd ultrahanc obligationem etiam teneatur refundere jacturam totius lucri cessantis, aut damni emergentis, si quæ ex injusta tali accèptione emerferint, atque antea à damnificante prævisa fuerint: & quidem juxta quantitatem ex prudentis arbitrio æstimandam, nam quilibet injustè causans damnum, vel jacturam proximi ad illius reparationem tenetur: atqui lucrum cessans, & damnum emergens ex damnificatione proximi fuerunt à tali causata: ergo dabitur ad illorum reparationem obligatio.
- Solum igitur superest dubium, an damnum illatum panter sit necessariò reparandum, casu quo res iniquè ablata alia vià domino periisset?
- Dico itaque 1. quando unus prævenit alterum in damno dando, quod iste injustè daturus fuisset, ad reparandum tale damnum dabitur obligatio. Ita Molina Disp. 727. n. 2. Dicastillo. lib. 2. tract. 2. Disp. 2. dub. 4. n. 69. Lessius. lib. 2. cap. 13. dub. 2. n. 2. citans Cajetanum. q. 62. art. 6. Joannem Medinam q. 7. Solum lib. 4. q. 7. art. 3. In quantum docent jubentem, consulentem, non excusari à restitutione quod alii non defuissent qui jussissent, consuluisent.
- Probatur, si ille alius & non ipse præveniens dedisset damnum ad hujus adæquatum valorem, ille alius obligatus foret: ergo etiam erit obligatus præventor. Probatur conf. in tali casu præventor erit integra causa adæquati illius damni: ergo debet illud reparare. Confirmatur: obligatio in hoc casu, quam ille alius alias habuisset, in præventorem tanquam

quam veram causam fuit translata, vitabili infortunio destruendam, quia præveniens efficaciter caufat non emittitur illa ordinario suo pretio.

Confirmatur 2. occisor Pauli non absolvitur in foro externo ex eo, quod alius Paulum occidisset, si ille huic necem non intulisset. Insuper ignis A. est vera causa calefaciens Petrum, licet illo deficiente alius ignis scilicet B. calefecisset: ergo &c.

Secundò si talis præventor non teneretur restituere, pessima foret conditio ejusmodi dominorum, & ana major præberetur famulis res dominis suis surripiendi, quia facillimè judicarent se deobligatos à Restitutione, eò quòd ejusmodi res ab aliis, si non à se consumendæ forent.

4. Obijcies. Si res prævidetur ab alio absumenda, & destruenda, tunc non amplius habet suum ordinarium valorem, quia à nemine emeretur pretio ordinario: ergo non est restituendus adæquatus extra tales circumstantias haberi solitus valor. Major constat, si enim scio rem brevi incendio vel alio ine-

Respondetur. Pretium rerum dependere à communi æstimatione hominum; isti autem non judicant rem amisisse suum valorem, licet videant, eam ab alio iniquè destruendum; si tamen huic malo obvenire possint: cum ergo ejusmodi furtiva famulorum absumptiones impediri facillimè à Domino, vel ab alio famulo possint, si hic scilicet rem Domino, prout tenetur, infinet, non erit diminutus in communi æstimatione ejusmodi rerum valor.

Dices: si Dominus sciret rem suam paulò post furto sibi auferendam vel distrahendam, minore quam ordinario illam pretio venderet: ergo &c. Respondeo distinguo antecedens. Si furtum illud non posset impedire. Transmittitur: si possit: negatur. Dein licet res minore pretio venderetur, sitamen non constaret pluribus rem impedibiliter paulò post destruendam, in communi æstimatione retineret priorem suum valorem.

§. II.

Resolvitur secundum quæsitum.

Num auferens absconditum ab altero frumentum teneatur ad Restitutionem, si illud supervenientes postea hostes abstulissent?

5. **P**ræmitto, quòd periculum avertendi ab hostibus frumenti potuerit fuisse commune, remotum, & quòd ordinariè tempore belli consuevit esse. Vel extraordinarium, proximum: in quantum prævidebatur altero statim, vel proximis subsequituris diebus ab irruentibus hostibus illud inevitabiliter avertendum esse. Quòd si absue-

rit

rit proximum periculum irruptionis hostilis, eundem adhuc valorem absconditum hoc frumentum habuit, quo alia vendebantur; nec ulla ratione probari poterit, quod abscondens amiserit dominium illud, vel aliis jus quoddam auferendi illud acquisitum fuerit.

6 Secundo hæc proximè superventura hostilis irruptio potuit esse vel omnibus, vel paucissimis solummodò perspecta.

Tertiò potuit auferens vel tunc consumpsisse frumentum, vendidisse, aut in aliud tempus, ubi periculum cessaverat, in alio loco aservasse.

7 Dico 1. Si palàm constabat proximis diebus superventuram hostium turmam illud occultatum frumentum direpturam esse; insuper tunc absumptum vel destructum frumentum fuerit, nec alio modo salvari potuerit; non erit restituendus adequatus valor, quem extra istas circumstantias habuerat. Probatur: in his circumstantiis frumenti valor est notabiliter diminutus in æstimatione morali, eò quod nullus ob periculum allatum ordinario pretio illud comparasset: ergo adequatus aliàs illius valor non erit restituendus. Probatur consequentia damnum illatum consistebat in valore, quem in illis circumstantiis frumentum habuit: sed hic juxta dicta erat diminutus: ergo &c.

8 Dico 2. Si hoc periculum non palàm constabat, sed paucis duntaxat: vel ipsi soli ablati, & de-

structori erat prævisum, & in illis circumstantiis frumentum absumptum; totus illius valor, quem percipiendo ab istis circumstantiis aliàs habuisset, erit restituendus. Ita Molina *Disp. 226. n. 2. cum Lugone Disp. 18. idem tenet Molina tract. 2. Disp. 354. citans D. Thomam, Cajetanum! Sotum de Jusit. L. 6. q. 3. art. 2. ad 3. Gab. Sylvestrum verbo emptio. que. 15. Covarr. Haunold. tract. 2. n. 367. Probatur. tantum debet ab injusto damnificatore restitui, quantum fuit damnum illatum: sed valor adequatus rei erat damnum illatum: ergo hic erit restituendus. Probatur minor: Si non habebatur communis notitia de adventu hostium, in communi æstimatione hominum retinebat frumentum adhuc suum antiquum valorem: ergo cum in hoc læserit, damnum erit valor frumenti adequatus. Probatur aut. si antiquum valorem in hoc casu non amplius retinisset, non potuisset ab ignaro adventus hostilis illo pretio ordinario vendi. Sed hoc videtur esse falsum. Major constat, quia res non valent plus in manu ignorantium, quam in manu scientis: ergo si ille valor non erat amplius valor illius frumenti, non poterat illo pretio vendi.*

Confirmatur: qui rem alterius injustè destruit, committat voluntariè jus, quod habebat Dominus in illa re, in jus, quod Dominus deinceps incipit habere ad pretium rei destructæ: insuper hoc jus subsistit, nec perit, licet postea res certissimò

perisset:

periisset: ergo non datur excusatio à Restitutione. ex eo quòd dein periisset. Probatur antecedens. Si ego emam ab alio equum, mutatur jus domini in equo in jus ad pretium equi, & hoc subsistit, licet postea equus casu pereat apud me: ergo &c.

Secundò: sive sciatur, sive ignorentur circumstantiæ aliqua, quæ non efficiunt rem intrinsecè ac in se vitiosam, justum tamen pretium alicujus rei est, quo res illius speciei illive similes hinc & nunc valent secundùm communem æstimationem in aliquo loco: ergo cum scientia quorundam particularium communem æstimationem non tollat, nec mercem vitiosam efficiat, retinebit ista priorem adhuc suum valorem.

9 Obijciunt adf. 1. auctio & destructio illius frumenti brevi superventura revera minuit pretium. Probatur. Perinde se habet, ac si esset præsens, & si sciretur, statim decreveret illius valor: ergo non retinet suum antiquum valorem. Respondeo nego, vel distinguo antecedens. Perinde se habet, ac si esset præsens, supposito, quòd communitas sit conscia illius eventus concedo. Si non sit conscia: negatur.

Ob. 2. Communis existimatio judicans tale pretium esse justum fundatur in supposito erroneo & falso, nec non in ignorantia supervenientis hostilis cohortis. Ergo pretium non erit taxandum juxta

communem æstimationem istam, sed secundùm rei veritatem. Respondeo nego consequentiam. Ratio est, quòd hæc in ignorantia fundata communis existimatio non impediatur, quo minus pretium communiter existimatum revera sit justum.

Ob. 3. conscius adventus hostilis si vellet vendere frumentum, deberet id indicare emptori: ergo non valet tantùm. Probatur antecedens. Tenetur emptori manifestare vitium occultum rei, quod eam facit vilescere: atqui adventus hostilis facit vilescere frumentum: ergo &c. Respondeo negando hoc vitium esse rei intrinsecum, quod solum debet indicari, nec minuit valorem mercis aut frumenti, quamdiu id est occultum.

Dico 3. Si frumentum in illis circumstantiis non fuerit consumptum, sed in alium securiorem locum translatum, & postea in hoc primum absumptum, aut in tempus aliud asservatum fuerit, ipsum adhuc actualiter existens & necdum indiscernibiliter cum frumento auferentis permixtum restitui debet, aut valor illius: & quidem major illo, quem frumentum habebat, quando constabat omnibus, idem à supervenientibus hostibus diripiendum esse.

Quòd frumentum formaliter adhuc existens & necdum permixtum indiscernibiliter cum frumento auferentis sit Domino restituendum, patet, quia illius dominium necdum

dam amittit, & quælibet res suo domino restituenda est, etiam unà cum illius melioratione, quia ad dominum meliorationis quoque status pertinet. Aequè certum est, quòd absumpti frumenti valorem teneatur restituere: non enim æquum est, ut aliquis cum damno alterius ditescat, & habeat plus in suis bonis, quam alias haberet. Dein cum obligetur ex injusta acceptione, tenebitur omne damnum restituere ipsi læso: atqui læsus passus fuit damnum in suo frumento: ergo hoc tenebitur reparare. Hoc autem damnum ut reparetur totaliter, nequam sufficit, quòd solus ille valor, quem tempore ablationis valde diminutum ob illas circumstantias habuit, restituatur. Quòd probatur: Dominus illo tempore nolebat illud absumere, eo ipso quòd

illud absconderat, & forsitan non habuerat emptores. Deceverat itaque conservare in aliud tempus, quo plus valiturum erat: ergo restituendo hunc duntaxat valorem non compensat damnum adæquatum, quia non compensat augmentum pretii. Domino ex frumento suo alias obventuri.

Diximus autem majus restituendum pro tritico esse pretium. Quàm quod præcisè habebat, cum constaret, illud proximè ab hostibus diripiendū esse; hic & nunc enim nequam determinamus, quantum illud debeat esse, an simile illi, quod tempore absumptionis, vel quod tempore restitutionis habuit, vel quod erat maximum durante tempore detentionis: hoc enim in aliis circumstantiis determinavimus.

§. III.

Resolvitur tertium quæsitum.

An injustus destructor rei alienæ solùm restituere debeat valorem, quem res tunc, quando destructa est, habebat, vel quem habitura esset postea, si non fuisset destructa?

Valorem posteriorem restituendum esse defendunt Sotus 4. de just. q. 61. art. 5. Arragon. Bann. & Salon.

12. Moventur 1. Agricola v. g. rationabiliter vellet potius expectare eventum fortunæ circa sua fata, quæ iniquè ab altero fuerunt destructa ac lucri, quod sperat se consecuturum, quàm vendere illò pretiò: ergo non sufficit restitutio solius valoris, quem res, v. g. fata

destructa habuerunt, cum destruerentur. Probatur consequentia. Si agricola non vellet pretio vendere, destructorum valor non compensatur solius illius pretii restitutione: ergo &c. probatur antecedens. venditor plus exigit, quam illud solùm pretium: ergo &c.

Moventur 2. Potest contingere 13 ut ob destructa alicujus totius communis fata, hæc postea prematur aliqua egestate; vel ut privatus,

M 2

cujus

gusus erant destructa fata, debeat postmodum majore pretio emere frumentum, quod ex satis non destructis aliàs comparasset. Item potuerunt fata tali tempore fuisse combusta, quo de novo conferi agri haud amplius poterant: ergo patitur damnum frumenti ex satis suo tempore eventuris.

14 Moventur 360. Possunt res vendi majore pretio ob majorem vel maximam affectionem quam aliquis erga suam rem habet: ergo si agricola majorem habet affectionem erga sua fata ob spem securi lucri, ob hanc potuit carius illa fata vendere; ergo hoc majus pretium tanquam compensatio illato damno proportionata erit restituendum.

15 Moventur 410. Quando genitricem alterius destruo, dum 10. valet: Dominus autem illam conservasset ad tempus, quo venderetur 20. juxta Molinam. *Disp. 725. n. 5.* debeo restituere 20. ergo cum fata conservasset Dominus ad tempus, quo plus valuissent, istud augmentum erit restituendum.

16 Moventur 510. Qui furatur alteri pecunias, tenetur restituere non solum istas, sed etiam compensare lucrum, quod ex iis retulisset Dominus, si pecuniae eidem non fuissent ablatae: ergo etiam qui comburit segetes, vel aliud quid destruit, tenebitur lucrum ex illis reportandum restituere.

17 Haec sunt potissima fundamenta, quae suadere possunt restituendum

esse valorem, quem res postea fuisset habitura. priusquam autem nostram conclusionem proferamus; advertimus injustè damnificantem non solum esse obligatum ad restituendum valorem rei destructae, sed etiam ad reparandum omne damnum ex illius rei destructione proveniens, imo & lucrum cessans, si hæc fuerint pravisa, vel prudenter suspicabilia, & non prorsus per accidens præter omnem prudentem credibilitatem evenerint.

Advertimus 220. Subinde ex rei cujusdam destructione aut ablatione per se non evenire damnificato aliquid damnum; subinde autem hoc evenire. In exemplo. Destruo alterius fata tali tempore, quo damnificatus agricola de novo possit conferere suum agrum seminibus eodem pretio comparandis: nullum damnum patietur agricola, si eidem pretium correspondens frumento ac labori in conferendo agro proportionatum refundatur. Ex opposito, incurretur aliquid, si alio tempore, quo de novo conferi agri nequeant, fata fuerint destructa.

Dicimus itaque, solummodò restituendam rem destructam esse secundum valorem præsentem in eo statu, quo illa fuerat destructa. Ita D. Thomas 2. 2. q. 62. art. 4. ad 1. Molina *Disp. 726. n. 4.* Lessius *cap. 12. dub. 19.* Dian. *tom. 2. tract. 6. miscellan. resol. 6.* Lugo *de justitia. Disp. 18. sect. 6. n. 79.* Probatur conclusio. Justitia obligat ad restituendum

dum tantum, quantum fuit destructum: sed destructum tunc necdum habebat valorem, quem conservata in aliud tempus habuisset: ergo istum valorem secuturum non tenetur restituere damnificans. Probatur Minor. Res destructa accipiebat tunc suum valorem atque æstimationem consideratis aptitudine & potentiâ, quam habebat tunc ad majorem illum fructum proferendum, habita ratione periculorum, laborum ac majorum sumptuum; nec non distantia temporis à fructu majore percipiendo: ergo tunc non habebat illum valorem, quem postea habuisset. Probatur consequentia. Spes ista conjuncta cum pluribus laboribus, periculis ac incertitudine non valet tantum, quantum res in se ipsa: ergo &c.

Probatur 2. si hæc restitutio non sufficeret, ratio foret, quod dominus illam rem noluisse illo minore pretio vendere. Hæc ratio nulla est. Probatur minor, hæc major affectio domini non facit, ut damnum illatum domino sit majus; sed efficit solum quod injuria domino illata sit major: ergo hæc ratio nulla est: consequentia patet, restitutio enim non intendit compensationem illatæ injuriæ, sed damni: ergo si illa affectio domini est solum causa majoris injuriæ, non autem majoris damni, ob illam rationem non tenetur plus restituere. Probatur igitur etiam antecedens, quod scilicet illa volitio domini, & major affectio non causent majus damnum. *Æstima-*

tio & valor rei desumendus est ex communi hominum opinione, non autem ex privatis affectionibus & æstimationibus emptorum ac venditorum: ergo: &c.

Dico tamen 2do, quod si tamen 19 ex ipsa rei destructione aliquod aliud damnum extrinsecum, aut lucrum cessans, exorta fuissent, quæ & prudenter suspicabilia fuerunt, & non profus per accidens ex tali injusta actione evenerunt: ad hæc reparanda obligatum quoque futurum injustum destructorem. Ita citati superius pro nostra conclusione Authores. Ratio est. Quilibet injustus destructor obligatur ad reparandum omne damnum & lucrum cessans ex sua damnificatione damnificato eveniens: ergo &c.

Opponet hic aliquis. Quoties- 20 cumque res destructa, si videretur fuisset conservata, postea habuisset majorem valorem; semper Domino exorietur aliquod damnum, & cessabit aliquod lucrum: ergo absolute dicendum est, quod secundum valorem, quem conservata postea habuisset, sit restitutio facienda.

Respondeo 1. Transmisso antecedente nego consequentiam. Ratio est, quod ex valore futuro detrahendi essent labores, sumptus & periculum, qui interea subeundi essent, usque dum res ad majorem illum valorem pervenisset.

Respondeo 2do. nego antecedens. Si enim res occisa pullus equinus fuisset, licet postea forsitam

careret dominus valore, quem equus effectus attulisset; carentia tamen hujus valoris non provenit saltem adæquatè, atque unicè ac necessariò ex destructione rei seu pulli, sed ex eo, quòd alium noluerit emere, ex quo lucrum illud haberet: ergò solum pretium, quod pullus pro illo tempore habebat, erat restituendum, quo tunc restituto potuisset alium emere, vel etiam aliis, quas adhuc habebat, suis pecuniis: ergo solum illud pretium erit tunc restituendum; quia igitur omisio emptionis non oritur saltem adæquatè, unicè, atque necessariò ex destructione à damnificante causatà, ideo damnum illud neque ab isto provenit, sed ex eo, quod ipse damnificatus noluerit. Si autem ponamus, defuisse damnificato pecunias ad novum pullum emendum, vel occasionem; hoc esset à damnificante reparandum.

Similiter etiam circa destructa fata discurrendum erit; vel circa pecunias, quas mercatori abstuli; si enim iste habuerat adhuc aliam pecuniam in promptu, qua negotiari potuerat, & tamen non fuerat negotiatus; damnum emergens, non erit adscribendum ablationi pecuniarum, nisi statuisset & ablatas & residuas ad negotiationem impendere.

Quòd si autem etiam combustis satis non amplius de novo consere agros possit damnificatus agricola, poterit tamen eorum pretio alia similia emere, vel aliud genus

æqualis lucri quærere, quod illud majoris valoris damnum compensaret: ergo si hoc facere omittat, sibi, non autem damnificanti cessans lucrum debet adscribere.

Denique si nulla alia ratione possit illatum damnum reparare, nihilominus tamen non semper totus valor futurus esset restituendus, sed expensæ deducendæ, computanda pericula, quibus lucrum impediri potuisset: ergo sola spes illius lucri esset compensanda.

Dices: spes illa fructuum, vel 21 majoris valoris futuri jam continetur in valore Satorum; ideo enim tunc valent 10. circiter, quia in se continent spem fructus: ergo non erit aliquid plus restituendum ob spem, sed ob ipsum valorem alias futurum. Respondeo lucrum separatum subinde nullam, subinde autem aliquam industriam exigere: Si industriam exigat futurum lucrum, spes fructus non continebitur in solo fundo vel seminibus in se spectatis, sed insuper in voluntate, qua Dominus colere suos agros decrevit: consequenter, quod datur pro solo fundo vel seminibus in se spectatis, non datur pro spe proxima, & propinquiore reportandi fructus.

Superfunt solutiones rationum 22 oppositæ sententiæ. Ad r. igitur respono. Sit quòd agricola mallet expectare eventum, quàm illo pretio vendere: quia tamen ex hoc juxta dicta duntaxat inferitur, majorem injuriam, non autem majus damnum

damnum inferri damnificato, non dabitur obligatio ad majorem valorem postea restituendum.

Ad 2. Concedo in tali supposito damnificantem esse obligatum ad damna egestatis ex sua malitia in communitatem redundantia compensare idem concedo in sequenti.

Ad 3. Possit rem ob majorem affectionem vendi, si alter de hoc admonitus velit emere, non autem absolute: quia valor rerum ex communi aestimatione, non autem ex particulari affectu est mensurandus.

Ad 4um. Quandonam inter com-
busta lata & ablatam gemmam sit, vel non sit omnimoda paritas, ex dictis pro nostra conclusione poterit colligi. Si enim dominus

conservasset gemmam ad tempus, quo valuisset illa 20. tunc carentia hujus augmenti, atque hoc lucrum cessans; adæquatè unice ac per se evenerunt domino ex destructione illius gemmæ. Contrarium accidit in destructione satorum, si hæc tunc contigerit, quando iterum colli agri ac seminari potuerunt; dominus autem de novo eosdem colere ex sua culpa neglexit; in hoc etenim casu carentia illius augmenti non videtur per se connexa cum illa injusta destructione satorum, sed negligentia damnificati domini ascribenda.

Ex iisdem poterit erui responsio ad instantiam petitam ex pecunia mercatori subtracta qua ipse potuisset negociando lucrum facere.

CASUS IX.

De Cellario Furacé.

Eustachius, cum Cajo distrahendæ cerevisiæ albæ à principe deputato famularetur, jussu sui Domini ex quolibet dolio sapius tres vel quatuor mensuras subtrahit, servituras ad potum ordinarium super mensam Domino, & reliquis domesticis.

Q. 1. An famulus obsequendo mandatis sui Domini contra justitiam peccans, obligetur ad restitutionem?

Q. 2. An obligetur ad restitutionem in solidum? Item an primo, vel tantum in defectum heri:

Q. 3. Ad quid famulus sit obligandus, in quantum & ipse aliquam partem subtractæ cerevisiæ bibendo absumplerat?

CA-